

De Heraut

van de

Gerreformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieaanvragen aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donderdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 5 Februari 1911. N°. 1727.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangegane door het Bureau te Amsterdam, Bockhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f .12 per regel.

Van de Volëinding.

IV.

En ik zag eenen nieuwen hemel en eenen nieuwe aarde; want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer.
Openb. 21:1.

Het grondverschil tusschen de bestaanswijzen in den tijd en de bestaanswijzen in de eeuwigheid blijft, zoolang we in deze tijdelijke bedeling leven, altoos moeilijk voor ons besef te vatten, en de beeldentaal kan ons op dit punt niet dan zeer zijdelings hulpe bieden. Ge kunt u een bloem denken, die als vol ontkloren bloem dagenlang pronkt. Dan was er eerst de kiem, waaruit de plant opschoot; die kiem ontwikkelde zich tot er stengel of twijg merkbaar werd; aan die twijg vormden zich de knopjes; die knopjes ontplooiden zich allengs; en eindelijk was de bloem er. Dit alles was alsoo de ontwikkeling in den tijd. En nu is het resultaat er; de bloem prijkt in haar schoonheid. Dat prijken van de bloem houdt niet zelden dagen en weken aan, en zelfs kunt ge zulk een bloem afsnijden van de plant en in een met water gevulde vaas bewaren, om er, gelijk met name bij de orchideeën, dagen lang van te genieten. Kon nu zulk een bloem in dien vol ontplooiden toestand duurzaam bewaard worden, zoo zoudt ge hiermee een beeld van het eeuwige voor u hebben. Het proces, waardoor de kiem zich steeds verder ontwikkelde, is dan afgevoerd ten einde toe. Het hoogste waartoe zulk een plant geraken kan, is bereikt. De bloem in volle pracht van heerlijkheid is er, en in die bloempracht is geen verdere ontwikkeling meer. Ze kan niet verder. Ze blijft wat ze is. En zoolang dit onverwelkt en ongeschonden stand houdt, beeldt de bloem u het eeuwige af. En ten onder gaat dit beeld van het eeuwige eerst, als na eenige dagen of weken het proces van den tijd weer hervat wordt, en de bloem in de vaas verwelkt en verdort. Dat is dan weer die werking van den tijd, omdat er verandering in het wezen van de bloem door komt; maar van het oogenblik der volle ontklooiing af tot op het oogenblik dat de eerste verwelking begon, hadt ge het beeld van het eeuwige voor u. Of wilt ge nog verder gaan, en van den bloem oop de vrucht doordringen, dan vindt ge bij meer dan één vrucht geheel hetzelfde. De één vrucht kan langer bewaard worden en blijft langer goed dan de andere. Een perzik blijft slechts zeer enkele dagen goed, de druiventros reeds veel langer, en het langst doet zich dit verschijnsel voor bij appels en bananen; maar lang of kort, het verschijnsel kan evenmin bij de vrucht als de bloem geloochend worden, dat ook de gerijpte vrucht, althans voor ons oog, enkele dagen, enkele weken, of zelfs maanden gaaf, goed en overaardert blijft. Ook voor die vrucht nu was het tijdsproces reeds begonnen in de werking van de zappen, die de wortel uit den grond opkroeg; zoo was het proces door de stammen en takken gekomen; aan die takken hadden zich de knoppen of uitbottels gezet; deze waren allengs ontkloren; nu bloeide de twijg; uit dit bloeiend zette zich de vruchtknop; en uit dien knop of uitbottel zwol zeer langzaam allengs de vrucht aan, tot de volle omvang bereikt was. Dit alles was derhalve voor die vrucht het proces in den tijd, met aldoor gestadige verandering. Maar nu komt ten slotte het oogenblik waarop de zwelling volëind is en ophoudt, en er vooreerst geen nieuwe verandering meer intreedt, althans niet voor ons oog. In dien tusschen-toestand nu, van het oogenblik af dat de rijpheid voltooid is en tot op het oogenblik dat de rotting in gaat treden, hebt ge dus ook in de vrucht het beeld van het eeuwige leven voor u, in zooverre ook hier de verandering van het wezen eerst steeds doorging, toen opheid, en er hierna een blijvende toestand intrad. Ten slotte gaat dit ook bij de vrucht evenals bij de proukbloem wel in een periode van verrotting over, en valt hierdoor al de gelijkens met het eeuwige weer weg, maar in die korte tusschenperiode dat het proces zijn doel bereikt had en de volle rijpheid er was en het bederf nog toefde, spreekt toch het grondkenmerk van het eeuwige, t. w. de onveranderlijkheid van het wezen, ook hier. Niet natuurlijk voor den botanicus, die u zal aantoonen, dat er inwendig in de vrucht toch altoos wijziging plaats greep, maar hiermee rekent men in beeldspraak niet. Beeldspraak rekent alleen met den indruk dien wat we waarnemen op onze zintuigen maakt, en voor het bloote oog blijft de herfstvrucht soms vele wintermaanden steeds wat ze was.

Eerst nu door hierop te wijzen ontkomt men aan de onjuiste voorstelling, alsof in de eeuwigheid roerloze onbewegelijkheid aller creaturen deel zou zijn. Ook in het eeuwige is beweging, is verplaatsing, is een bezig zijn en dus ook een overgang van het één op het ander. En zoekt ge nu de tegenstelling tusschen den tijd en de eeuwigheid uitsluitend in de overgangen die den tijd kenmerken, en het niet wisselen der toestanden in het eeuwige, dan loopt uwe voorstelling vast, en zoudt ge wederom den tijd in de eeuwigheid indragen, gelijk niet weinigen het dan ook beproefd hebben. Daarom is het zoo noodzakelijk, het onderscheid niet te zoeken in de overgangen en bewegingen of daden, maar uitsluitend in het zich veranderen of gelijk blijven van het wezen. In dit wezen is er steeds verandering en wisseling in den tijd, maar een steeds zich onveranderlijk gelijk blijven in de eeuwigheid, en alleen zoo genomen en zoo verstaan, kan deze tegenstelling althans eenigermate worden toegelicht door het verschil dat ge ook bij bloem en vrucht vindt. Ook hier toch is eerst een periode dat het wezen (niet de natuur) gestadige verandering ondergaat, en daarop volgt een korte periode, waarin die verandering gestuit is, en waarin zowel de bloem als de vrucht, in haar wezen, zich gelijk blijft, totdat de verwelking of de verrotting insluipst; iets wat natuurlijk bij het eeuwige is uitgesloten.

De moeilijkheid voor ons besef om het eeuwige, en wat met het eeuwige saamhangt, te vatten, komt daaruit voort, dat wij, zoolang wij hier op aarde leven, bij onze waarneming, gewaarwording, voorstelling en gedachtenvorming, geen andere vormen ter onzer beschikking hebben dan die aan dit aardse, vergankelijk leven ontleend zijn. Deze vormen nu passen wel op hetgeen thans onze existentie is, maar ze passen niet op de bestaanswijzen die in de eeuwigheid ons deel zal zijn. Daardoor wordt bij het doordenken ons denken zelf zoo telkens verward en kan niet verder. Zoo hebben we een voorstelling van de ruimte, waarin we ademen, ons bewegen, en tegelijk alles om ons heen zich met ons beweegt. We ontvingen een indruk alsof die ruimte ten deele gevuld is, en ten deele ledig. Waar die ruimte gevuld en bezet is, kunnen we niet doordringen; waar die ruimte ledig is, gliuist ons oog tot in eindeloze verte door alles heen. In de vlakke voor ons uit gaat dit veel minder door, omdat de ronde vorm van onze aarde te weeg brengt, dat men zelfs van de hoogste duinen niet dan een betrekkelijk klein deel van het dan ronde oppervlak van den Oceaan kan overzien. In de hoogte daarentegen is het uitzicht in de ruimte schier eindeloos en grenzeloos, indien maar bij nachtelijk donker ons uit een oneindige verte een lichtende ster tegenfonkelt. Maar hoe eindeloos ver zulk een ster ook van ons afstaat, toch kan dit voor ons besef de ruimte als zoodanig nooit afsluiten. Achter en boven die verste starren stellen we ons onwilkeurig altoos nieuwe diepten en hoogten en ruimten voor. Het begrip van ruimte eindigt voor ons niet, ook al denken we aan tienmaal de hoogte, waarop de verste ster van ons afstaat; en ook al namen we dien afstand honderd, ja, duizend- en tienduizendmaal, nooit zou er voor ons besef een eind aan komen, want ook al waren er geen hemellichamen meer, ruimte, ledige ruimte zou er toch altoos, naar elsch van ons denken, moeten wezen, en tot in het oneindige zou die ruimte zich steeds voor ons besef blijven uitstrekken. Doch juist hieruit blijkt dat ook overtuigend, dat ons begrip van de ruimte niet juist kan zijn, en vanzelf dood loopt. We kunnen wel van het oneindige spreken, maar alle ontkenning van het eindige is zonder zin voor ons denkend verstand. Een stoffelijk, positief begrip is er nooit uit af te leiden. De geest verwacht zich hier in tegen spraak met zichzelf, en er blijkt uit, hoe weinig de denkvormen, die wij aan dit aardse aanzijn ontleenen, geschikt zijn, om ons tot een klare voorstelling te leiden van wat het eeuwige zijn uitmaakt. Ons denken is nu eenmaal niet anders. We kunnen in geen anderen vorm denken. We zijn in dit leven aan dien bepaalden vorm van denken gebonden. Maar zoo niet pogen we met dezen vorm van ons denken in het eeuwige over te gaan, of aanstonds voelen we dat we struikelen, en ten slotte in tegenspraak met ons zelf denken. Het is daarom evenzo onjuist, wat meer dan één wijsgeer beweerd heeft, dat er eigenlijk geen ruimte bestaat en dat die ruimte slechts een verbeelding van onzen geest is. Er bestaat wel waarlijk ruimte, en het is ons zelfs mogelijk ze volstrekt lichtdelig te verkrijgen. Maar wel hangt onze voorstelling van de ruimte zoo rechtstreeks saam met de vormen van ons denken, die wij aan ons

aardsche bestaan ontleenen, dat ze ons in den steek laten, zoodra we uit dit eindige in het oneindige willen overgaan.

Van het begrip van oorzaak geldt hetzelfde. Ons denken laat ons niet toe iets, wat dan ook, in te denken tot op zijn oorsprong, zonder dat we aanstonds voor het begrip van oorzaak komen te staan, en er door de klemmende kracht van dat begrip altoos weer toe gedwongen worden, om achter die oorzaak weer de oorzaak van die oorzaak te zoeken, en het is niet het minst door dien innerlijken drang van onzen geest, dat de Evolutietheorie een tijdlang zoo ongemeen opgang maakte. Dank toch zij die Evolutietheorie, waande men de oorzaak van alle verschijnselen te kunnen herleiden tot een atoom, van die atoom ging men terug op de loon, en in die eeuwige loon zou het begin en uitgangspunt van alle stof, van alle kracht, ja zelfs van alle geest verborgen zijn geweest. Toch voelde men al spoedig, dat 't niets dan zelfbedrog was, zoo men nu waande het heelal in zijn oorsprong verklaard te hebben. Immers, aangenomen al, dat metterdaad alle organisch leven uit de cel opkwam, de cel uit de atoom, en de atoom uit de loon, en dat in de loon zich de electronen verdrongen, daarmee wasmen nog geen stap verder. Ook zoo bleef het nog altoos een open vraag, van waar en hoe nu die electronen, ionen, atomen en cellen er gekomen waren, hoe en op wat manier ze die schuilende krachten in zich verbergen konden, en waar de macht, de denkende macht was, die deze kleinste deeltjes zoo voortgebracht en zoo begijft had, dat heel ons heelal er uit had kunnen opkomen. Evenals zoo straks het begrip van ruimte, dringt ook hier het begrip van oorzaak ons een weg op, die ten slotte niet anders kan dan doodloopen. Voor ons loopt die weg tot zijn einde in de belijdenis van Gods almacht, en we erkennen dat uit Hem aller dingen begin en aanvang was en dat uit Hem al wat de kracht of het vermogen in die dingen is, werkt. Maar natuurlijk komt dit begrip van oorzaak en gevolg hiermede niet tot ruste. Eenscht toch ons weten, dat al wat bestaat een oorzaak hebbe, dan kan ons weten ook bij de belijdenis van Gods Almacht niet staan blijven, en moet men wel de vraag stellen: Vanwaar is God, of wilt ge, waar is de oorzaak waaruit we ons het bestaan van God verklaren? Een uiteraard onzinnige vraag, omdat bij God naar een oorzaak te vragen, die ons verklaren zou hoe Hij ontstond en bestond, niet anders dan volstrekte Godloochening zou zijn. Maar een vraag die niettemin voor ons denken rechtstreeks uit het allesbeheerschend begrip van oorzaak en gevolg voortvloeit, zoodat ook hier niet anders kan worden vastgesteld, dan dat de weg, die ons dit begrip ontsluit, nogmaals doodloopt, en zichzelf in zijn consequentie veroordeelt. En ook hier nu is dit alleen daaruit te verklaren, dat onze denkvorm, dat het begrip van oorzaak en gevolg noodzakelijkerwijs door ons aan dit aardse ontleend is, en ons daarom begeeft, zoodra we in het eeuwige met ons denken willen doordringen. Het kan daarom niet de minste verwondering baren, dat wij, in den tijd levende, en aan den tijd onzen denkvorm ontleende, buiten staat zijn, het eeuwige in zijn eigenlijken wezen te tasten en te doordringen. Het blijft bij wat de apostel bezeugt: „Hier kennen we nog maar ten deele, maar eens zullen we kennen gelijk we gekend zijn." d. i. naar den maatstaf niet van dit aardse en tijdelijke, maar naar den maatstaf van het hemelsche en eeuwige, besellen gelijk dit door het: „gelijk wij gekend zijn" zoo treffend juist wordt uitgedrukt.

Onder dit voorbehoud echter kunnen we ons zeer wel de volëinding van het Scheppingswerk Gods indenken, mits we ons er maar voor wachten, om hierbij zoo goed als uitsluitend aan den mensch te denken, en onder voorbehoud, dat we 't verstaan, hoe de volëinding bedoeld wordt van heel de Schepping Gods in zijn onmetelijk heelal. Begaat ge de fout om zoo goed als uitsluitend aan den mensch te denken, dan trekt zich vanzelf heel uw gedachtegang saam om hetgeen de genade deed om zonde en vloek te overwinnen. Dit bepaalt dan vanzelf uw blik tot deze aarde waarop wij wonen, en dan komt het in uw voorstelling zoo te staan, alsof buiten deze aarde, in heel Gods schepping, alles bleef gelijk het was, en alsof er uitsluitend op en met opzicht tot deze aarde een alomvattende verandering zou plaats grijpen. En dit nu wordt door de Schrift ten stelligste weersproken. We vernemen toch, dat er ook in zoon en maan, ja in geheel de starrenwereld een magtige verandering zal plaats grijpen, en dat zelfs de wisseling van dag en nacht een einde zal nemen, in het nieuwe Jeruzalem is het

altoos licht, maar zoo dat dit licht niet meer wordt uitgestraald door de zon, noch door de maan, maar op zulk een wijze, dat God zelf haar licht zal zijn. Het staat er met zoveel woorden: „En de stad behoort de zon en de maan niet, dat ze in haar zonden schijnen, want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht en het Lam is haar kaars". En nogmaals in Openbaringen 22:5: „En aldaar zal geen nacht meer zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van noode hebben, want de Heere God verlicht hen". Een terugkeer alsoo tot den aanvang van den eersten dag, toen God zeide: „Daar zij licht", zonder dat er van het licht der zon of der maan, dat eerst met den vierden dag begon uit te stralen, nog sprake was. Zonder hierop vooralsnog nader in te gaan, blijkt dan toch, dat in de gebeurtenissen van het laatste der dagen, niet alleen onze aarde, maar ook heel het firmament begrepen is.

De fout is ook hier maar, dat men over Gods Almachtigheid veel te gering denkt, en ook de verhouding van onze aarde tot het heelal kleedt in een denkvorm, dien we wederom aan dit aardse leven ontleenen. Naar dien denkvorm toch is deze onze aarde niet anders dan een kleine, onbeduidende planeet in één zonnestelsel, en ware het de dwaasheid ten top gevoerd, zoo we in deze kleine planeet het eigenlijk middenpunt van gansch Gods Schepping zagen. Nu laten we de eigen betekenis van het firmament en van het talloos tal van starren die in dit firmament schitteren, voor 't oogenblik geheel ter zijde. Hierin toch liggen raadselen, die 't ons niet gegeven is, te kunnen oplossen. Maar het ene feit, dat op deze wereld het menschelijk geslacht leeft, en dat God zelf zich in Christus met dit menschelijk geslacht vereenigd heeft, geeft voor wie geestelijk oordeelt, toch de zekerheid, dat deze kleine wereld in het groot en mateloos heelal een geheel eenige plaats inneemt. We lezen wel van engelen, die elders hun woonstede hebben, en in den beginne is de mensch wel een weinig minder dan die engelen gemaakt, maar de afloop en het einde is toch, dat de mensch ook boven die engelen zelfs in rangorde verheven wordt, en dat we lezen hoe de gezaligden tot zelfs de engelen vordelen zullen. Zon, maan en sterren worden in de Schrift ons dan ook voorgesteld als dienende deze aarde, en dienende op die aarde den mensch, en als het einde komt en de heerlijkheid ingaat, ondergaat ook het firmament, naar luid der Schrift, al die diepgrijpende veranderingen, die door de toekomende heerlijkheid worden geëischt. Er is alsoo geen sprake van, dat we bij de Volëinding alleen met den mensch zouden te rekenen hebben; we hebben minstens evenzoo te rekenen met heel deze wereld waarover de mensch als Koning was aangesteld, en ten slotte evenzoo met al wat buiten deze aarde in Gen. 1:1 wordt aangeduid door het begrip hemel. „In den beginne schiep God den hemel en de aarde", heet het daar, en in tegenstelling hiermede lezen we in Openb. 21:1: „En ik zag eenen nieuwen hemel en eenen nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan." Zelfs al had men dit nu te verstaan aan een algeheele tentdoening van de eerste schepping, en van het scheppen opnieuw en nogmaals van een tweeden hemel en een tweede aarde, zoo zou dit voor wie aan Gods Almacht geloof, in niets te wonderbaar zijn. Indien ge waarachtiglijk en oprechtelijk gelooft en beijdt, dat God Almachtig door één woord van zijn Majesteit, als met een wenk van zijn Almacht, op eenmaal heel deze aarde en heel het firmament, waarvan eerst niets bestond, tot het volle aanzijn heeft geroepen, dan volgt hier vanzelf uit, dat ge niet anders kunt of moogt oordeelen, of diezelfde God zou evenzoo op eenmaal door zijn machtword al dit bestaande te niet kunnen doen, en tegelijkdoor een geheel nieuwe schepping een geheel andere aarde en een geheel nieuw firmament in het leven kunnen roepen. In niets zou dit ongeloflijker of wonderbaarder zijn, dan de eerste Schepping. Het zou beide malen een gelijke openbaring van Gods Almacht wezen. De eerste maal in niets meer noch minder dan de tweede maal. Zelfs nu niets Gods Almacht beletten om daarna nogmaals evenzoo te doen, en ook die tweede schepping door een derde, nogmaals geheel nieuwe schepping te vervangen. Van geheel de bekrompen voorstelling, alsof alleen deze onze wereld, als gevolg van zonde en vloek, een verandering had te ondergaan, en alsof de onmetelijke starrenwereld in zich zelve vaststond en onveranderlijk of onverdergbaar ware, hebben we ons daarom te ontdoen. Het is de dwaasheid zeive, zich in te beelden dat het firmament aan Gods Almacht ooit paal en perk zou stellen. Zijn geheele volken voor God als een stofken aan de weegschaal en als een druppel aan den emmer dan kan

ook het gansch heelal, voor God gerekend, niet anders dan een ademtocht van zijn Almacht zijn.

Maar al ware zulk een vernietiging van hemel en aarde op zich zelf zeer wel denkbaar, en al zou Gods Almacht in niets te kort schieten om daarna een tweeden hemel en een tweede aarde tot aanzijn te roepen, toch zou dit geen Volëinding zijn. En al spreekt de Schrift dan ook van een nieuwe aarde met eenen nieuwen hemel, heel de Schrift door blijkt het toch overvloedig, dat hiermee niet anders bedoeld is, dan dat en hemel en aarde een nieuwen vorm van existentie zullen erlangen. Ze zullen niet vernietigd en door een andere aarde en een anderen hemel vervangen worden, maar ze zullen uit een lagere staat tot een hooger staat worden opgeheven. En gelijk een akkerveld, dat in den winter dor en verlaten lag, straks, als de zon haar wonderen heeft gedaan, ruischen en bloeien zal door wat er op wies, zoo zal ook de overgang uit dezen toestand in den toekomenden zijn. Vergeleken met wat nu bestaat, zal de nieuwe staat van zaken zijn uitdrukking vinden in het rijke woord van heerlijkheid.

Het begrip van Volëinding onderstelt alsoo: 1°. dat in de ure der Schepping hemel en aarde geschapen zijn in een voorloopen toestand; 2°. dat deze voorloopen toestand er op berekend was, om zich tot hooger te ontwikkelen; 3°. dat deze ontwikkeling een proces van eeuwen zou vorderen; en dan 4°. dat als die periode was afgeloopen en zou volëind zijn, er uit deze aarde en uit diesen hemel een volheerlijk resultaat als einduitkomst zou geboren worden. Dit nu onderstelt bij Hem die deze aarde en diesen hemel schiep, een vooropstaand plan, een onveranderlijk raadslag, een eeuwig voornemen. In dit Goddelijk plan lag vast, wat de einduitkomst in de volëinding zou zijn. En om die einduitkomst te doen geworden, moest in den eersten aanvang die aarde en die hemel zoo zijn geschapen, dat ze in zich droegen desubstantie, de krachten en de ordening van deze krachten, die bij ongestoord verloop van zelve en uit den aanvang der dingen de volëinding zou doen voortkomen. Doch hieruit volgt dan ook, dat die Volëinding volstrekt niet alleen op den mensch, en zelfs volstrekt niet alleen op deze aarde doelt, maar dat die Volëinding zal moeten brengen de volkomen openbaring van al wat er in diesen hemel en in deze aarde, en zoo mede ook in den mensch eerst als kracht, slap, en eerst na afloop van het ontwikkelingsproces zich in heerlijkheid zou vertoonen. Nooit mag ons egoïsme die Volëinding daarom tot den mensch beperken, noch ook ze bepalen tot deze aarde. Het gansch heelal is één samenstel, waarvan de deelen onderling saamhangen. Geheel dit samenstel doorloopt in het onderling verband van zijn deelen het proces van ontwikkeling, en in de volëinding zal het geheel dit samenstel van het heelal zijn, dat in zijn volle heerlijkheid opbloeit voor Gods aangezicht.

Doch dan strekt zich dit ook op onze aarde tot alles uit, en volstrekt niet alleen tot den mensch, alsof al het overige in en op deze aarde onverschillig en bijkomstig ware. De mensch is op deze aarde aangelegd, maar ook die aarde is aangelegd op den mensch. Zelfs gaat deze stoffelijke wereld met den mensch op en neder. Waar de mensch niet kwam is verwoest, waar de mensch optrad, is heel het aanzijn van deze aarde door den mensch veranderd. Vergelijk Europa maar met geheele streken van Azië en Afrika. En nu gaat de Schrift nog verder en toont ons hoe zelfs de grondstoffen, die onze aarde saamstellen, veranderen kunnen. Wat nu steen en aarde is kan worden omgezet in louter keurgesteente, en daarom is het van belang er op te letten, hoe in het nieuwe Jeruzalem gesproken wordt van edelgesteenten, die heel den bouw vormen. Van aarde, van ijzer, van koper is geen sprake meer. Het is alles goud en keurgesteente geworden. En niets dan de Almacht Gods is noodig, om de stoffen die deze wereld saamstellen, in zulk een veel heerlijker vorm om te zetten. Reeds de scheikunde, voor zoover wij die kennen, levert er gegevens in eersten aanleg voor. Zelfs kan gezegd dat ook de plantenwereld hierin deelen zal. Niet deze onze plantenwereld blijft, maar er komt een nieuwe, veel rijker plantenwereld, met vruchten elke maand. En zoo ge u afvraagt wat het bedoeld, dat in de heilige openbaringen bij Ezechiel en Johannes zoo telkens van Cherubijnen d. i. van diergestalten gesproken wordt, zoo valt ook hier het vreemde van weg zoo ge de mogelijkheid indenkt, dat ook op de nieuwe aarde de rijke dierenwereld haar vertegenwoordiging zal vinden, zij 't al in gansch anderen vorm, dan waarin wij die kennen. Dit althans staat vast, dat heel de Openbaring er op wijst,